

คดีปกครองที่น่าสนใจ

รศ.อำนาจ ยัสโยธา

คดีปกครองที่น่าสนใจ

การใช้ดุลพินิจโดยมิชอบของฝ่ายปกครอง กรณีตรวจข้อสอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (ระบายนด้วยดินสอ 2 ปี)

รศ.อำนวยการ ยัสัยธา*

คดีนี้เป็นกรณีพิพาทระหว่าง จำสิบตำรวจ คมศร สมปาน (ผู้ฟ้องคดี) กับ ผู้บัญชาการสำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1) และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) อันมีมูลเหตุมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกาศรับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนยศจำสิบตำรวจเป็นนายดาบตำรวจ ซึ่งมีผู้สมัครสอบ 38,000 คนเศษ แต่มีผู้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์ปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบ 400 คนเศษ ในจำนวน 400 กว่าคนนี้ต่างยอมรับสภาพ มิได้แย้งใด ๆ แต่

*รองศาสตราจารย์สาขาวิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

จำลอง ตำรวจ คมคร สมปาน ไม่ยอมรับ จึงได้ยื่นอุทธรณ์ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขอให้ตรวจกระดาษคำตอบของเขาใหม่โดยกรรมการที่เป็นบุคคล แต่ถูกสำนักงานตำรวจแห่งชาติปฏิเสธ โดย “ใช้ดุลพินิจ” ว่า สาเหตุแห่งความผิดพลาดครั้งนี้เกิดขึ้นจากความบกพร่องของผู้เข้าสอบเองที่ระบายดินสอไม่เข้มเพียงพอตามคำแนะนำในภาคผนวก ค. ที่แนบไว้ในท้ายประกาศรับสมัครแล้ว

เมื่ออุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาไม่เป็นผล จำลอง ตำรวจ คมคร สมปาน จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองในข้อหาเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบ ทางฝ่ายสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อสู้คดีโดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ และยังอ้างว่าในภาคผนวก ค. ข้อ 7 ได้กำหนดว่า ผู้ที่ถือว่าสอบตกจะเรียกร้องสิทธิใด ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น ฉะนั้นจำลอง ตำรวจผู้นี้จึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีแต่อย่างใด

หลังจากที่ต่อสู้กันมาอย่างยืดเยื้อตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2548 ท้ายที่สุดศาลปกครองกลางพิพากษาให้ จำลอง ตำรวจ คมคร สมปาน เป็นฝ่ายชนะคดี และสั่งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องตรวจกระดาษคำตอบของจำลอง ตำรวจผู้นี้ใหม่โดยบุคคล และถ้าผลปรากฏว่ามีผลคะแนนผ่านตามเกณฑ์ จะต้องแต่งตั้งจำลอง ตำรวจผู้นี้ย้อนหลังพร้อมกับบุคคลอื่นที่สอบได้ในคราวเดียวกัน และต้องคืนสิทธิต่าง ๆ ที่เสียไปให้แก่จำลอง ตำรวจผู้นี้อย่างครบถ้วน

ผู้เขียนเห็นว่าคดีนี้น่าสนใจ เพราะหน่วยงานทางการศึกษามักนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ตรวจกระดาษคำตอบ บ่อยครั้งที่ผู้มีอำนาจ กระทำการโดยไม่ชอบ โดยใช้ดุลพินิจอย่างขาดความระมัดระวัง ไม่คำนึงว่าอาจทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้รับความเสียหายหรือไม่ และเพื่อให้เห็นการให้เหตุผลของแต่ละฝ่ายอย่างเต็มรูปแบบ ผู้เขียนจะไม่ตัดต่อใด ๆ ทั้งสิ้น เพียงแต่จะหมายเหตุส่วนตัวไว้ท้ายคำพิพากษาเท่านั้น

(สำเนา)

○ คำพิพากษา

(ต. 18)

คดีหมายเลขดำที่ 1722/2545

คดีหมายเลขแดงที่ 648/2548

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองกลาง

วันที่ 25 เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช 2548

ระหว่าง	{	จำليبตำรวจ คมสร สมปาน	ผู้ฟ้องคดี
		ผู้บัญชาการสำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๑ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๒	ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คดีนี้ ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งผู้บังคับหมู่ งานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลอุดมสุข ได้ร้องขอความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา เรื่องการสอบคัดเลือกจำลึบตำรวจเลื่อนยศเป็นนายดาบตำรวจ ประจำปี พ.ศ. 2545 ซึ่ง ตร. ได้มีบันทึกลงวันที่ 16 สิงหาคม 2545 ท้ายหนังสือ สกพ. ที่ 0006.133/4153 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2545 ให้ยุติเรื่อง เนื่องจากกระดาษคำตอบระบายจางเกินไปเป็นเหตุให้เครื่องตรวจกระดาษไม่ตรวจให้คะแนน ผู้ฟ้องคดีเห็นว่ายังไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจาก

1. ผู้ฟ้องคดีมีความมั่นใจว่าได้ระบายเข้มสุดความสามารถของดินสอดำเบอร์ 2 บี ที่ผู้ฟ้องคดีใช้ระบายกระดาษคำตอบแล้ว และผู้ฟ้องคดีเคยผ่านการสอบมาหลายครั้ง จึงเป็นไปได้ที่จะระบายจางเกินไป ซึ่งก่อนส่งกระดาษคำตอบได้ตรวจทานดีแล้วการสอบครั้งที่ผ่านมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่เคยให้ตัวอย่างการระบายกระดาษคำตอบว่าต้องใช้ความเข้มแค่ไหนเครื่องจึงจะตรวจ ผู้ฟ้องคดีทราบแต่เพียงว่าต้องใช้ดินสอดำเบอร์ 2 บี และข้อสอบมีทั้งหมด 100 ข้อ เป็นไปไม่ได้ที่ผู้ฟ้องคดีจะระบายจางทั้งหมด 100 ข้อ ทำให้ผู้ฟ้องคดีเสียสิทธิ

2. เครื่องตรวจกระดาษคำตอบอาจจะไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากใช้งานมานาน จึงทำให้ข้อมูลในการตรวจกระดาษคำตอบผิดพลาดเพราะผู้ฟ้องคดีทราบว่าผู้ใช้ดินสอดำเบอร์ 4 บี ระบายกระดาษคำตอบและเป็นผู้ที่สอบได้ในครั้งนี้

กรณีของการสอบกำหนดให้ใช้ดินสอดำเบอร์ 2 บี ระบายกระดาษคำตอบ หากระบายจางเครื่องตรวจกระดาษคำตอบไม่ตรวจคะแนนให้ หากผู้เข้าสอบใช้ดินสอดำเบอร์ 4 บี ซึ่งมีความเข้มมากกว่าระบาย

กระดาษคำตอบแต่ระบายจางเครื่องก็จะต้องปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบเหมือนกับผู้ใช้ดินสอดำเบอร์ 2 บี หากปฏิเสธกระดาษคำตอบเหมือนกันเครื่องจึงจะได้มาตรฐานและเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี เพราะตามประกาศ บข.น. ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2545 เรื่องรับสมัครสอบคัดเลือกกำสลิบตำรวจเพื่อเลื่อนยศเป็นนายดาบตำรวจ ประจำปีงบประมาณ 2545 ผนวก ค. ว่าด้วยเรื่องข้อแนะนำในการกรอกกระดาษคำตอบ กำหนดให้ตอบในกระดาษคำตอบ โดยใช้ดินสอดำเบอร์ 2 บี เท่านั้น โดยขอให้ศาลตรวจสอบเครื่องตรวจกระดาษคำตอบว่าได้มาตรฐานหรือไม่ โดยการใช้ดินสอดำเบอร์ 2 บี ระบายกระดาษคำตอบกับการใช้ดินสอดำเบอร์ 4 บี ระบายกระดาษคำตอบ เพื่อให้เครื่องตรวจกระดาษคำตอบ หากเครื่องตรวจกระดาษคำตอบปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบที่ระบายด้วยดินสอดำเบอร์ 4 บี เครื่องตรวจกระดาษคำตอบจึงจะได้มาตรฐาน และเป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี หากศาลตัดสินว่ากระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดีไม่ได้ระบายจางเกินไป หรือเครื่องตรวจกระดาษไม่ได้มาตรฐาน ให้ศาลสั่งให้คณะกรรมการตรวจข้อสอบ ตรวจข้อสอบของผู้ฟ้องคดี หากได้คะแนนตามเกณฑ์ที่กองการสอบประกาศรายชื่อให้เป็นผู้สอบได้ และมีสิทธิเลื่อนยศจากกำสลิบตำรวจเป็นนายดาบตำรวจ ประจำปี พ.ศ. 2545 แล้วก็ขอให้แต่งตั้งผู้ฟ้องคดีเป็นนายดาบตำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ตามสิทธิ

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้มอบหมายให้ ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นผู้ดำเนินการสอบคัดเลือกกำสลิบตำรวจในสังกัดเพื่อเลื่อนยศเป็นนายดาบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2545 ต่อมาได้ประกาศรับสมัครสอบตามประกาศของกองบัญชาการตำรวจ

นครบาล ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2545 โดยประกาศดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับระเบียบและวิธีการสอบคัดเลือกในภาคผนวก ข. และข้อแนะนำในการกรอกกระดาษคำตอบในภาคผนวก ค. โดยในข้อ 7 ได้กำหนดไว้ว่า “ผู้ที่ระบุหมายเลขประจำตัวผิดหรือระบายถูกแต่จางเกินไป” หรือระบายด้วยเครื่องเขียนอย่างอื่น หรือทำให้กระดาษคำตอบมีรอยดำง้ำ สกปรก หรือยับย่น ฉีกขาด เป็นเหตุให้เครื่องตรวจข้อสอบไม่ตรวจให้คะแนน หรือตรวจให้คะแนนแต่ไม่บันทึกข้อมูล กรรมการตรวจข้อสอบจะถือว่ากระดาษคำตอบนั้นเสียเกิดจากการกระทำของผู้เข้าสอบเอง กรรมการจะไม่แก้ไขให้โดยเด็ดขาดและถือว่าสอบตกจะเรียกครั้งสิทธิใด ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น ในคดีนี้ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้หนึ่งที่เข้าทำการสอบโดยทำการสอบเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2545 ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีจึงอยู่ในบังคับที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ระเบียบ และข้อบังคับของประกาศกองบัญชาการตำรวจนครบาลดังกล่าวโดยเคร่งครัด เนื่องจากการตรวจข้อสอบของผู้เข้าทำการสอบคัดเลือกนั้นได้ใช้เครื่องตรวจกระดาษคำตอบ ในกรณีก่อนที่จะทำการตรวจกระดาษคำตอบนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้จ้างบริษัท ซีดีจี ดาต้า ประเทศไทย จำกัด มาตรวจสอบเครื่องตรวจกระดาษคำตอบและเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ชำรุดสามารถใช้งานได้ตามปกติ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารท้ายคำให้การหมายเลข 2 เหตุที่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบไม่ตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดีนั้นเนื่องจากกระดาษคำตอบระบายจางเกินไป จึงถือว่ากระดาษคำตอบนั้นเสีย กรรมการจะไม่แก้ไขให้โดยเด็ดขาด และถือว่าสอบตก ซึ่งอยู่ในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ค. ข้อ 7 ดังนั้น เหตุที่เกิดขึ้นนั้นเนื่องจากการกระทำของผู้ฟ้องคดีไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและข้อกำหนดของทางราชการที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว

หาใช้เกิดจากการไม่ให้ความเป็นธรรมหรือเลือกปฏิบัติของผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งสองแต่ประการใด หนึ่งในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ค. ข้อ 7 ตอนท้ายได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่ถือว่าสอบตกจะเรียกร้องสิทธิใด ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น เมื่อผู้ฟ้องคดีสมัครใจเข้าทำการสอบคัดเลือกครั้งนี้ จึงย่อมต้องผูกพันกับเงื่อนไขในส่วนนี้ด้วย และถือว่าผู้ฟ้องคดีมิได้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายแต่อย่างใด ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิที่จะนำคดีมาฟ้อง ชอบที่ศาลจะยกฟ้องคดีนี้เสีย

ผู้ฟ้องคดีคัดค้านคำให้การว่า ผู้ฟ้องคดีได้ปฏิบัติตามภาคผนวก ข. และผนวก ค. ท้ายประกาศกองบัญชาการตำรวจนครบาล ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2545 ในส่วนที่ผู้เข้าสอบต้องปฏิบัติและปฏิบัติได้ ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีกล่าวอ้างเกี่ยวกับข้อแนะนำในการกรอกกระดาษคำตอบในข้อ 7 นั้น ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบที่จะต้องตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดี จะใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาโดยใช้เครื่องตรวจกระดาษคำตอบวัดความเข้มของการระบายกระดาษคำตอบมาเป็นเกณฑ์ตัดสินสิทธิของผู้ที่เข้าสอบ ทั้ง ๆ ที่คณะกรรมการตรวจสอบสามารถตรวจได้ด้วยมือไม่ได้ เพราะผู้เข้าสอบไม่มีใครจะทราบได้ว่าต้องระบายกระดาษคำตอบโดยใช้ความเข้มแค่ไหน เครื่องจึงจะตรวจกระดาษคำตอบ ทราบแต่เพียงว่าให้ใช้ดินสอดำขนาด 2 บี เท่านั้นในการสอบ และไม่มีตัวอย่างในการระบายกระดาษคำตอบ เพื่อที่จะทำให้ผู้เข้าสอบสามารถเข้าใจและระบายกระดาษคำตอบให้มีความเข้มเพียงพอตามค่าความเข้มที่ตั้งไว้ในเครื่องตรวจกระดาษคำตอบ จะเห็นว่าระเบียบนี้ไม่เป็นธรรมกับผู้เข้าสอบ ระเบียบนี้ใช้บังคับผู้เข้าสอบไม่ได้ เพราะการตรวจกระดาษคำตอบเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจกระดาษคำตอบ

ที่จะต้องตรวจกระดาษคำตอบ เมื่อผู้เข้าสอบได้ปฏิบัติตามระเบียบและวิธีการสอบคัดเลือก ในส่วนที่ผู้เข้าสอบปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และคณะกรรมการสามารถมองเห็นได้ด้วยตาว่าผู้เข้าสอบระบายกระดาษคำตอบข้อไหน เพราะการสอบเป็นการวัดความรู้ว่าผู้เข้าสอบใครมีความรู้มากกว่ากัน ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ เพราะเป็นระเบียบที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายตามเอกสารของบริษัท อี เอน จี 026/2546 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546 ผู้ให้บริการซ่อมเครื่องตรวจกระดาษได้ให้คำแนะนำดินสอที่ใช้ฝนเครื่องหมายโดยทั่วไป ให้ใช้ดินสอดำเบอร์ 2 บี ขึ้นไป เพื่อให้ได้ความเข้มเพียงพอในการอ่าน สำหรับดินสอที่ต่ำกว่า 2 บี อาจทำให้ข้อมูลที่อ่านมีความผิดพลาดเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าระเบียบนี้ออกใช้บังคับโดยฝ่าฝืนคำแนะนำของบริษัทผู้ให้บริการซ่อมเครื่องตรวจกระดาษ เพราะระเบียบนี้ผู้เข้าสอบใช้ดินสอ 2 บี เท่านั้น และในการสอบคณะกรรมการควบคุมการสอบก็ไม่ได้เข้มงวดในการใช้ดินสอจึงทำให้มีผู้เข้าสอบจำนวนมากที่ใช้ดินสอ 4 บี ผู้ฟ้องคดีทราบว่าผู้ใช้ดินสอ 4 บี ในการสอบ และเป็นผู้สอบได้ในครั้งนี้ ถ้าหากจะใช้ระเบียบนี้ใช้บังคับให้ผู้ฟ้องคดีปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี ต้องทดสอบเครื่องโดยการระบายกระดาษคำตอบด้วยดินสอ 2 บี และ 4 บี หากเครื่องปฏิเสธกระดาษที่ระบายด้วยดินสอ 4 บี จึงจะเป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี เพราะระเบียบนี้ให้ใช้ดินสอ 2 บี เท่านั้น หากผู้เข้าสอบใช้ดินสอ 4 บี ก็ต้องอยู่ในระเบียบนี้ด้วย การสอบทุกครั้งที่ผ่านมาผู้เข้าสอบไม่มีใครทราบว่าสอบไม่ได้เพราะเหตุใด ทราบแต่เพียงว่าเป็นผู้สอบได้หรือไม่ได้เท่านั้น และระเบียบการสอบของหน่วยงานต่าง ๆ ก็จะกำหนดให้ใช้ดินสอดำ 2 บี ขึ้นไปเท่านั้นตามที่บริษัท อี เอน จี แนะนำจึงไม่มีปัญหา ดังนั้น

เหตุที่เกิดขึ้น เกิดจากระเบียบนี้ออกมาใช้บังคับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และออกมาโดยฝ่าฝืนคำแนะนำของบริษัท อี เอน จี ซึ่งเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับเครื่องเป็นอย่างดี และเป็นทางเลือกปฏิบัติ จึงขอให้ศาลสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดี และหากผลคะแนนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้แต่งตั้งเลื่อนยศจากจ่าสิบตำรวจเป็นนายดาบตำรวจประจำปี 2545 โดยผู้ฟ้องคดีได้อ้างผู้ที่เข้าสอบครั้งนี้เป็นพยานโดยมิได้ระบุชื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ชัดเจน เพราะต้องการสืบพยานในทางลับ

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การเพิ่มเติมว่า ตามคำกล่าวอ้างของผู้ฟ้องคดีว่า ในกรณีที่เครื่องตรวจกระดาษไม่ตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดี ก็เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจข้อสอบที่ต้องตรวจข้อสอบของผู้ฟ้องคดีด้วยบุคคลนั้น ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่าการจัดการสอบเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการหรือเพื่อเข้าศึกษาในสถานศึกษานั้น โดยปกติทั้งผู้เข้าสอบและผู้จัดสอบต่างต้องการทราบผลการสอบโดยเร็ว ในการจัดการสอบบุคคลเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตำรวจหรือในการจัดการสอบเพื่อเลื่อนยศจ่าสิบตำรวจเป็นนายดาบตำรวจ ประจำปี พ.ศ. 2545 ที่ผู้ฟ้องคดีเข้าสอบด้วยนั้น มีผู้เข้าสอบถึง 38,000 คนเศษ ก็เช่นเดียวกัน นอกจากต้องการทราบผลโดยเร็ว สิ่งที่เน้นและให้ความสำคัญกว่าความรวดเร็วก็คือเพิ่มมาตรการในการป้องกันการทุจริตในการสอบ ในการจัดสอบที่ผู้มีเข้าสอบเป็นจำนวนมาก จะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการตรวจกระดาษข้อสอบ เพราะสามารถทราบผลการสอบได้โดยรวดเร็ว แม่นยำ และเที่ยงตรงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ประการสำคัญสามารถป้องกันการทุจริตในขั้นตอนการตรวจกระดาษคำตอบได้เป็นอย่างดี ในการจัดสอบที่ผ่านมา ที่ทำการตรวจข้อสอบด้วยเครื่องตรวจข้อสอบดังกล่าว ผู้จัดการสอบหรือ

ผู้ดำเนินการสอบจะประกาศให้ผู้สมัครสอบทราบล่วงหน้าทุกครั้ง พร้อมทั้งแนะนำวิธีการ ขั้นตอน และกำหนดเงื่อนไขในการสอบ ซึ่งสามารถเข้าใจได้โดยง่ายไว้อย่างละเอียด บุคคลที่เป็นวิญญูชนทั่วไปย่อมอ่านและศึกษาวิธีการ ขั้นตอน เงื่อนไขในการสอบที่ระบุไว้โดยชัดเจนในใบสมัครให้เข้าใจเสียก่อนที่จะตกลงใจยื่นใบสมัคร เมื่อไม่ได้โต้แย้งและยื่นใบสมัครแล้ว ย่อมถือได้ว่าผู้สมัครสอบได้รับรู้วิธีการ ขั้นตอน และสมัครใจยอมรับเงื่อนไขในการสอบครั้งนี้แล้วทุกประการ การที่ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่าการกำหนดเงื่อนไขให้ใช้ดินสอดำ 2 บี เท่านั้น เป็นการไม่ชอบและเป็นการเลือกปฏิบัติ เพราะโดยทั่วไปกำหนดให้ดินสอดำ 2 บี ขึ้นไป ประเด็นนี้ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า การที่ผู้จัดสอบหรือผู้ดำเนินการสอบกำหนดในเงื่อนไขการฝนหรือการระบายคำตอบข้อสอบข้อเขียนไว้ว่า ต้องใช้ดินสอดำ 2 บี เท่านั้น เนื่องจากดินสอดำ 2 บี มีปริมาณคาร์บอนเข้มพอดีที่เครื่องตรวจข้อสอบจะตรวจและบันทึกผลให้ แต่ที่เพิ่มคำว่าเท่านั้นเนื่องจากดินสอดำที่สูงกว่า 2 บี เช่น 4 บี นั้น แม้เครื่องตรวจกระดาษคำตอบจะตรวจและบันทึกผลให้เพราะมีปริมาณคาร์บอนเข้มกว่าดินสอดำ 2 บี ก็ตาม แต่เนื้อไส้ดินสอดำจะอ่อนกว่า และเลื่อนหรือเปราะเปื้อนได้ง่าย หากมีการฝนหรือระบายคำตอบไปแล้ว แต่ต้องการเปลี่ยนแปลงไปฝนหรือระบายคำตอบอื่นแทน ซึ่งจะต้องลบคำตอบเดิมออกก่อน กรณีนี้หากลบออกไม่หมด หรือมีรอยเปราะเปื้อนไปถึงคำตอบอื่นด้วย อาจทำให้การทำงานของเครื่องตรวจกระดาษคำตอบผิดพลาดได้ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวไว้ก็เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดและรักษาประโยชน์ของผู้เข้าสอบทุกคน มิได้มุ่งหมายที่จะเอื้อประโยชน์แก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ในทางความเป็นจริงหากผู้ฟ้องคดีใช้ดินสอดำกว่า 2 บี หรือสูงกว่า ๒ บี ในการสอบแม้

เป็นการผิดเงื่อนไข แต่ถ้าปรากฏว่าเครื่องตรวจกระดาษคำตอบได้ตรวจและบันทึกผลว่า ผู้ฟ้องคดีสอบได้คะแนนตามที่กำหนดก็ถือว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้สอบได้ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ทราบที่ใช้ดินสอ 2 ปี หรือไม่ ประเด็นที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าเงื่อนไขการสอบไม่เป็นธรรมต่อผู้เข้าสอบหรือไม่ เป็นข้ออ้างที่มาจากความรู้สึกรู้สึกของผู้ฟ้องคดี เพราะเป็นเพียงรายเดียวจากผู้เข้าสอบทั้งหมด 38,800 คนเศษ ส่วนผู้เข้าสอบรายอื่น ๆ ได้ยอมรับเงื่อนไขต่าง ๆ ในการสอบ การที่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบไม่ตรวจและประมวลผลการสอบของผู้ฟ้องคดี อาจเกิดจากผู้ฟ้องคดีใช้ดินสอดำถูกต้องตามเงื่อนไข แต่ระบายจางเกินไปประการหนึ่ง หรืออีกประการหนึ่งผู้ฟ้องคดีใช้ดินสอดำไม่ถูกต้องตามเงื่อนไข ซึ่งล้วนเกิดจากการกระทำของผู้ฟ้องคดีเอง สำหรับดินสอดำที่ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นต่อศาลนั้น ยังไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนที่น่าเชื่อถือเป็นดินสอที่ผู้ฟ้องคดีได้ใช้ในการสอบจริง การดำเนินการสอบได้ดำเนินการโดยชอบด้วยระเบียบและกฎหมาย

ศาลไต่สวนคู่กรณี 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2547 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2548 ได้ความว่า ผู้ฟ้องคดีได้เคยเข้าสอบโดยการใช้กระดาษดินสอดำในกระดาษมาแล้วหลายครั้ง ทุกครั้งไม่มีปัญหา เพราะผู้ฟ้องคดีใช้ดินสอดำ 4 ปี แต่ในการสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนยศจ่าสิบตำรวจเป็นนายดาบตำรวจ เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2545 ของกองบัญชาการตำรวจนครบาลกำหนดให้ใช้ดินสอ 2 ปี เท่านั้น ในการสอบ ซึ่งผู้ฟ้องคดีก็ปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัดและเชื่อว่าระบายได้ความเข้มตามมาตรฐาน แต่เครื่องปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบเนื่องจากกระดาษดินสอไม่ได้ความเข้มตามค่าความเข้ม โดยผู้ฟ้องคดีเชื่อ

ว่าในการสอบครั้งนี้ ผู้ที่เข้าสอบมีบางคนใช้ดินสอดำชนิดอื่น อาจจะ 3 ปี หรือ 4 ปี จึงผ่านการสอบ ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่าในการสอบครั้งนี้ตามประกาศของกองบัญชาการตำรวจนครบาล รับสมัครสอบคัดเลือกเจ้าสิบตำรวจเพื่อเลื่อนยศเป็นนายดาบตำรวจ ประจำปีงบประมาณ 2545 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2545 กำหนดการตรวจกระดาษคำตอบจะใช้เครื่องตรวจโดยบริษัทที่ผลิตเครื่องได้แนะนำให้ใช้ดินสอดำ 2 บี ขึ้นไป แต่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ให้ใช้ดินสอดำ 2 บี เท่านั้น เนื่องจากการระบายดินสอดำด้วยดินสอดำชนิดอื่นแล้ว เมื่อต้องการเปลี่ยนคำตอบและลบไม่สะอาด เครื่องตรวจกระดาษคำตอบก็จะอ่านผล 2 ครั้ง และถ้าเป็นการระบายในช่องเลขประจำตัว เครื่องก็จะปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบ และถ้าระบายในการตอบข้อสอบหากลบไม่สะอาดเครื่องก็จะอ่าน 2 ครั้ง แล้วให้คะแนนศูนย์ ซึ่งเป็นผลร้ายกับผู้เข้าสอบ ในการสอบครั้งนี้มีผู้เข้าสอบทั้งหมด 35,308 คน เครื่องปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบ 400 กว่าราย โดยมีเหตุผลหลักได้แก่ ระบายรหัสประจำตัวผิด ระบายไม่ครอบคลุมทุกช่อง ระบายดินสอดำกว่ามาตรฐานของเครื่อง การตั้งค่าความเข้มของดินสอดำจะตั้งค่าความเข้มมาตั้งแต่แรก เจ้าหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีมิได้ตั้งค่าความเข้มแต่อย่างใด และระหว่างที่ทำการตรวจกระดาษคำตอบจะมีเจ้าหน้าที่ของบริษัทมาดูแลการทำงานของเครื่องตลอดเวลา ในการสอบครั้งนี้มีการตรวจด้วยมือ แต่ตรวจเฉพาะผู้ที่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบให้เพื่อเป็นการตรวจการทำงานของเครื่องว่าถูกต้องหรือไม่ ส่วนผู้ที่เครื่องปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบตั้งแต่แรก จะไม่มีการตรวจด้วยมืออีก เพราะถือว่าได้ประกาศให้ทราบแล้วตั้งแต่แรกเข้าสอบ สำหรับความเข้มในการใช้อุปกรณ์การสอบว่าใช้ดินสอดำชนิดอื่นหรือไม่ นั้นไม่มีการตรวจอีก เพราะถือว่าได้มีประกาศเป็นหลักเกณฑ์ไปแล้ว

ศาลออกนั่งพิจารณาคดีเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2548 โดยฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน คำแถลงด้วยวาจาของผู้ฟ้องคดีและคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบ คำแถลงการของตุลาการผู้แถลงคดี ทั้งได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ประกาศรับสมัครสอบคัดเลือกกำลังตำรวจเพื่อเลื่อนยศเป็นนายดาบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2545 ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำรวจยศกำลังตำรวจตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลอุดมสุข ได้สมัครสอบเพื่อรับการแต่งตั้งเป็นนายดาบตำรวจตามประกาศดังกล่าว และได้เข้าสอบข้อเขียนตามกำหนดในวันที่ 23 มิถุนายน 2545 แต่สอบไม่ผ่าน ในการสอบผู้ฟ้องคดีอ้างว่าได้ใช้ดินสอดำชนิด 2 บี ผนหรือระบายในกระดาษคำตอบตามระเบียบที่กำหนดให้ใช้ดินสอดำ 2 บี เท่านั้น แต่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบ เนื่องจากผนหรือระบายดินสอดำเกินไป ผู้ฟ้องคดีได้ร้องขอความเป็นธรรมต่อผู้บังคับบัญชา ขอให้ทำการตรวจสอบข้อสอบอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคลซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีคำสั่งให้ยุติเรื่อง เนื่องจากได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบไว้อย่างชัดเจนแล้วทำให้ตรวจกระดาษคำตอบด้วยเครื่องตรวจกระดาษคำตอบเท่านั้น ก่อนที่จะดำเนินการสอบ ผู้ถูกฟ้องคดีได้ให้บริษัท คอนโทรล ดาต้า (ประเทศไทย) จำกัด มาเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องตรวจกระดาษคำตอบและเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ชำรุด สามารถใช้งานได้ตามปกติต่อมาได้ให้บริษัทดังกล่าวมาตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดีที่มีปัญหาทางบริษัทให้ความเห็นว่ากรณีที่เครื่องปฏิเสธการอ่านกระดาษคำตอบอาจ

เกิดจากกระดาษคำตอบมีข้อบกพร่อง การฝนเครื่องหมายในส่วนที่ตั้งให้เครื่องตรวจสอบผิดพลาดหรือฝนโดยความเข้มข้นไม่ได้มาตรฐาน และการใช้ดินสอดำควรใช้ดินสอดำ 2 บี ขึ้นไป ในเรื่องข้อบกพร่องของกระดาษที่ใช้สอบ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้เรียกบริษัทตาต้า โปรดัคส์ ทอปปิง ฟอรั่ม จำกัด มาตรวจสอบ ก็ยืนยันกระดาษที่ใช้สอบได้มาตรฐาน ดังนั้น การที่เครื่องไม่ตรวจกระดาษคำตอบเพราะสาเหตุความเข้มข้นของคาร์บอนไม่พอในชั้นใต้สวนผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การยืนยันว่าการที่กำหนดให้ใช้ดินสอดำ 2 บี เท่านั้น ก็เพื่อประโยชน์ของผู้เข้าสอบเอง เพราะถ้าใช้ดินสอดำที่มีความเข้มข้นของคาร์บอนสูงกว่า 2 บี แล้ว เวลาเปลี่ยนคำตอบ หากลบไม่สะอาด เครื่องก็จะอ่านผล 2 ครั้ง และให้คะแนนศูนย์ได้ แต่ในการสอบเมื่อผู้สอบเข้าห้องสอบแล้วก็มิได้มีการตรวจสอบหรือเข้มงวดในการใช้ดินสอดำอีกกว่าใช้ 2 บี เท่านั้น ตามประกาศหรือไม่ และเมื่อเครื่องตรวจกระดาษคำตอบแล้ว จะมีการตรวจกระดาษคำตอบโดยกรรมการที่เป็นบุคคล เพื่อตรวจสอบการทำงานของเครื่องอีกครั้งหนึ่ง แต่จะตรวจเฉพาะผู้ที่สอบได้เท่านั้น

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ไม่ได้รับความเป็นธรรมเพราะบริษัทผู้ซ่อมเครื่องก็ได้แนะนำว่าให้ใช้ดินสอดำ 2 บี ขึ้นไป แต่การที่ผู้ถูกฟ้องคดีกำหนดในภาคผนวก ค. ท้ายประกาศรับสมัครสอบว่าให้ใช้ดินสอดำ 2 บี เท่านั้น เป็นการขัดกับข้อแนะนำของบริษัท และผู้ฟ้องคดีเชื่อว่าการสอบครั้งนี้มีผู้เข้าสอบรายอื่นใช้ดินสอดำที่มีความเข้มข้นสูงกว่า 2 บี ส่วนผู้ฟ้องคดีปฏิบัติตามประกาศรับสมัครสอบอย่างเคร่งครัด และเมื่อร้องขอให้ตรวจกระดาษคำตอบด้วยกรรมการอีกครั้งก็ถูกปฏิเสธ โดยอ้างว่าได้ประกาศไว้ในประกาศรับสมัครสอบแล้ว จึงฟ้องศาลขอให้มีคำพิพากษาให้ผู้ถูก

ฟ้องคดีที่ ๑ ตรวจสอบกระดาดคำตอบอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคล หากผลปรากฏว่าสอบได้ ก็ขอให้แต่งตั้งผู้ฟ้องคดีเป็นนายดาบตำรวจตามลัทธิคดีนี้มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยคือ การประกาศผลการสอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2545 ในส่วนของผู้ฟ้องคดีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีอำนาจปฏิเสธการตรวจกระดาดคำตอบของผู้ฟ้องคดีอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคล โดยอ้างว่าได้ประกาศเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจกระดาดคำตอบ ว่า จะตรวจด้วยเครื่องตรวจกระดาดคำตอบเท่านั้น ได้หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้มอบหมายให้ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นผู้ดำเนินการสอบคัดเลือกจำลึบตำรวจในสังกัดเพื่อเลื่อนยศเป็นนายดาบตำรวจ ประจำปีงบประมาณ 2545 ผู้บัญชาการ กองบัญชาการตำรวจนครบาลยอมมีอำนาจโดยชอบในการประกาศรับสมัครสอบตามประกาศกองบัญชาการตำรวจนครบาล ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2545 โดยกำหนดระเบียบและวิธีการสอบคัดเลือกในภาคผนวก ข. และข้อแนะนำในการกรอกกระดาดคำตอบในภาคผนวก ค. เพื่อให้การสอบเป็นไปโดยความเรียบร้อย หากผู้ฟ้องคดีฝ่าฝืนหรือมิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบและข้อแนะนำดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการสอบก็ชอบที่จะปฏิเสธไม่ตรวจกระดาดคำตอบให้แก่ผู้ฟ้องคดีได้ แต่การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบนั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการแล้ว ยังต้องคำนึงด้วยว่าผู้เข้าสอบสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้หรือไม่ในทางปฏิบัติ

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดีอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคล โดยอ้างว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบและข้อแนะนำดังกล่าวโดยอาจใช้ดินสอดำไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขหรือใช้ดินสอดำระบายกระดาษคำตอบข้างไปนั้น เห็นว่า กรณีนี้ผู้ฟ้องคดียืนยันว่าได้ใช้ดินสอดำ 2 บี ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กำหนด และผู้ฟ้องคดีได้เคยเข้าสอบมาแล้วหลายครั้ง ไม่เคยมีปัญหาเครื่องตรวจกระดาษคำตอบปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบ ทั้งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่ได้ถือเป็นสาระสำคัญว่าผู้ฟ้องคดีได้ใช้ดินสอดำ 2 บี ตามที่กำหนดหรือไม่ เพราะในวันสอบ เมื่อผู้เข้าสอบได้เข้าห้องสอบแล้ว ไม่ได้มีการตรวจสอบว่าผู้เข้าสอบทุกคนใช้ดินสอดำ 2 บี ตามที่กำหนดหรือไม่ จึงไม่เป็นเหตุที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จะปฏิเสธไม่ตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดี ส่วนที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอ้างว่าผู้ฟ้องคดีอาจใช้ดินสอดำระบายกระดาษคำตอบข้างไปนั้น เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่อาจยืนยันได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้ระบายกระดาษคำตอบข้างไป หรือไม่ได้ใช้ดินสอดำ 2 บี ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กำหนด เพียงแต่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองสันนิษฐานจากการที่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบนั้นว่า ต้องเกิดจากเหตุใดเหตุหนึ่งเท่านั้น เพราะผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่ได้มีมาตรฐานกำหนดขนาดความเข้มที่ชัดเจนที่ผู้ฟ้องคดีและผู้เข้าสอบคนอื่น ๆ จะทราบหรือเห็นได้ง่ายว่าได้ระบายกระดาษคำตอบถูกต้องแล้วหรือไม่ซึ่งหากผู้ฟ้องคดีทราบในขณะที่สอบว่าได้ระบายกระดาษคำตอบข้างไป ย่อมเป็นวิสัยของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้เข้าสอบจะต้องแก้ไขหรือระบายคำตอบให้เข้มข้นเพื่อให้เครื่องตรวจกระดาษคำตอบตรวจกระดาษคำตอบของตน นอกจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองก็ยอมรับว่า

หลังจากที่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบเสร็จแล้ว จะมีการตรวจอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคล โดยตรวจเฉพาะผู้ที่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบตรวจสอบแล้วสอบผ่าน เพื่อเป็นการยืนยันการทำงาน of เครื่องตรวจกระดาษคำตอบว่า เครื่องทำงานถูกต้องหรือไม่ ก็แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ยังไม่เชื่อมั่นการทำงานของเครื่องตรวจกระดาษคำตอบว่าถูกต้องและสมบูรณ์ ดังนั้น เมื่อไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ฟ้องคดีจึงใจฝ่าฝืนหรือไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในฐานะวิญญูชนที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กำหนดแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงมีหน้าที่ต้องตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดีอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคลดังนั้นการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดีอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคล และประกาศผลการสอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2545 ในส่วนของผู้ฟ้องคดีว่าเป็นผู้สอบตกนั้น จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอ้างว่าที่ดำเนินการตามวิธีดังกล่าวเพื่อให้ทราบผลการสอบโดยเร็ว เนื่องจากมีผู้เข้าสอบถึง 38,000 คนเศษ และเป็นการเพิ่มมาตรการในการป้องกันการทุจริตในการสอบทำให้สามารถทราบผลการสอบได้โดยเร็ว แม่นยำ และเที่ยงตรงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปนั้น เห็นว่า การสอบครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนซึ่งมีความรู้ความสามารถและความประพฤติเหมาะสมที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายดาบตำรวจ การที่จะได้รับการแต่งตั้งหรือไม่จึงต้องขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความประพฤติของผู้เข้าสอบเป็นสำคัญ การใช้เครื่องตรวจกระดาษคำตอบเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้การตรวจกระดาษคำตอบเร็วขึ้นเท่านั้น ซึ่งหากมีปัญหาในการตรวจ

กระตาดคำตอบของผู้เข้าสอบบางราย เช่น ในการสอบครั้งนี้ซึ่งมีจำนวนถึง 400 คนเศษ ที่เครื่องตรวจกระดาษคำตอบปฏิเสธการตรวจกระดาษคำตอบ แม้จะเป็นจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด แต่ย่อมมีผลทำให้ทางราชการเสียโอกาสในการแต่งตั้งผู้เข้าสอบบางรายให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นตามความรู้ความสามารถของผู้นั้น ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงควรพิจารณาดำเนินการโดยวิธีอื่นประกอบ เช่น การตรวจกระดาษคำตอบด้วยกรรมการที่เป็นบุคคล ซึ่งเป็นวิธีที่จะทำได้ โดยไม่ทำให้การประกาศผลการสอบล่าช้าจนเกินไป ทั้งนี้ ก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอบดังกล่าว ข้ออ้างของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงฟังไม่ขึ้น

สำหรับข้ออ้างของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองว่าผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิฟ้องคดีนี้ เนื่องจากเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ค. ข้อ 7 ตอนท้ายได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่ถือว่าสอบตกจะเรียกร้องสิทธิใดๆไม่ได้ทั้งสิ้นนั้น เห็นว่า เงื่อนไขดังกล่าวใช้บังคับเฉพาะในกรณีที่การสอบคัดเลือกดังกล่าวได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น การตีความว่าเงื่อนไขดังกล่าวใช้ได้แม้เจ้าหน้าที่กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ย่อมเป็นขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติมาตรา 62 ของรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิของบุคคลในการที่จะฟ้องหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบ เนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการหรือของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

พิพากษาให้เพิกถอนประกาศผลการสอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2545 ในส่วนของผู้ฟ้องคดี และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ตรวจกระดาษคำตอบของผู้ฟ้องคดีอีกครั้งด้วยกรรมการที่เป็นบุคคล และหากผู้ฟ้องคดีอยู่ในเกณฑ์ที่สอบได้ และอยู่ในลำดับที่จะ

ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายดาบตำรวจ ก็ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 พิจารณาแต่งตั้งผู้ฟ้องคดีตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดโดยถือเสมือนว่าผู้ฟ้องคดีสอบได้พร้อมกับผู้เข้าสอบอื่นที่ได้ประกาศผลการสอบไปแล้วเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2545

นายสุพจน์ สารทกิจ (ลงลายมือชื่อ) ตุลาการเจ้าของสำนวน
ตุลาการศาลปกครองกลาง

นายอดุล จันทศักดิ์ (ลงลายมือชื่อ)
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองกลาง

นายจรวัย หนูคง (ลงลายมือชื่อ)
ตุลาการศาลปกครองกลาง

ตุลาการผู้แถลงคดี : นางกรรณิการ์ วรพงศ์

หมายเหตุของผู้เขียน

ปรากฏการณ์เท่าที่ผ่านมา ผู้มีอำนาจทางปกครองมักจะ “ไม่แคร์” ต่อคำสั่งหรือคำพิพากษาศาลปกครองมากนัก เพราะถ้าศาลพิพากษาว่าคำสั่งที่ตนออกไปมิชอบด้วยกฎหมาย ก็จะมีเพียงแต่ถูกศาลเพิกถอนคำสั่งนั้นเท่านั้น ดังกรณีของ จำลิมตำรวจ คมศร สมปาน ที่ยกมาให้ดูนี้ จะเห็นว่ามุ่งแต่จะฟ้องเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนการกระทำโดยมิชอบของฝ่ายปกครองอย่างเดียว โดยไม่คาดคิดว่าในระยะสามปีที่ต่อสู้อันนี้ ตนอาจจะสูญเสียอะไรไปบ้าง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ตัวผู้ปกครองผู้ออกคำสั่งยังเป็นอยู่อย่างสุขสบาย ไม่เดือดร้อนเสียหายอะไร เพียงแต่อาจรู้สึกเสียหน้าบ้างเท่านั้น จึงยังคงใช้ดุลพินิจออกคำสั่งโดยขาดความระมัดระวังอยู่เรื่อยไป

แต่ปัจจุบันแนวโน้มเริ่มเปลี่ยนไป เพราะผู้คนรู้และเข้าใจกฎหมายปกครองมากขึ้น ฉะนั้นเมื่อฟ้องว่าผู้ปกครองใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ จึงมักพ่วงข้อหาละเมิดเข้าไปด้วย ถ้าศาลพิพากษาว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมาย และการออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นการละเมิดผู้อื่น นอกจากศาลจะสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลยังสั่งให้ชดเชยค่าเสียหายที่เป็นมูลหนี้ละเมิดแก่ผู้ที่ถูกระทาละเมิดอีกด้วย

ฉะนั้น การฟ้องคดีในกรณีเช่นนี้ นอกจากจะฟ้องให้เพิกถอนคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว จะต้องพ่วงข้อหาละเมิดตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) เข้าไปด้วย และจะต้องฟ้องเรียกให้หน่วยงานที่ผู้ออกคำสั่งสังกัดเข้ามาเป็นผู้ถูกฟ้องคดีร่วม (มิเช่นนั้นศาลจะไม่รับฟ้อง) เมื่อศาล

พิพากษาว่าคำสั่งนั้นมีชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดผู้อื่นในเบื้องต้น หน่วยงานที่ผู้ยื่นสังกัดจะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ถูกละเมิดก่อน แล้ว กฎหมายกำหนดให้มาไล่เบียดเอากับตัวผู้ออกคำสั่ง ไม่ว่าจะผู้ออกคำสั่งนั้น จะเป็นบุคคลธรรมดาผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด หรือเป็นคณะบุคคล ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการ

ตัวอย่างสมมุติ เช่น กรณีที่มีอาจารย์ผู้หนึ่งทำผลงานเพื่อพิจารณา เข้าสู่ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ โดยเชื่อมั่นว่าตนเองได้กระทำอย่าง ถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดทุกอย่างแล้ว และเชื่อ มั่นว่าผลงานนั้นมีคุณภาพเหมาะสมที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วย ศาสตราจารย์แล้ว (ความบกพร่องมิใช่เป็นฝ่ายตนเองอีกแล้ว) แต่ต่อมา บุคคลคณะหนึ่งที่ได้รับการแต่งตั้ง พยายามสร้างขั้นตอนอื่นที่นอกเหนือ จากระเบียบที่มีอยู่ก่อนแล้วขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการเตะถ่วงอันเป็นการ สร้างภาระเกินควรและไม่จำเป็นมาใช้ประกอบการใช้ดุลพินิจเพื่อที่จะ กีดกันการแต่งตั้งบุคคลผู้นั้น

ในกรณีเช่นนี้ บุคคลผู้นั้นสามารถฟ้องต่อศาลปกครองได้ว่าเป็น การใช้ดุลพินิจโดยมิชอบหรือสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็น หรือเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม และฟ้องเพื่อให้เพิกถอนการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบนั้น พร้อมคำนวณค่าเสียหายเป็นมูลหนี้ละเมิด เช่น ถ้าตนเองได้รับการ แต่งตั้งช้าออกไป 3 ปี ก็คำนวณเงินตอบแทนค่าตำแหน่งเดือนละหมื่น กว่าบาทตลอดระยะเวลา 3 ปี, ค่าขึ้นเงินเดือนที่จะได้รับการปรับตาม ตำแหน่ง พร้อมกับการคิดดอกเบี้ยตามกฎหมาย

ในกรณีเช่นนี้ ถ้าศาลเห็นว่าการใช้ดุลพินิจนั้นกระทำโดยมิชอบ และ เป็นเหตุให้ละเมิดผู้อื่นจริง มหาวิทยาลัยแห่งนั้นจะต้องชดใช้มูลหนี้ละเมิด

แก่อาจารย์ผู้นั้น แล้วมาไล่เบียดเอากับคณะกรรมการที่ใช้ดุลพินิจโดยมิชอบนั้น ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลผู้ดำรงหัวหน้าสถานศึกษาที่ออกคำสั่งนั้น หรืออาจจะเป็นคณะบุคคลในรูปคณะกรรมการ เช่น ถ้าในกรณีของมหาวิทยาลัย คณะกรรมการประจำสภามหาวิทยาลัย ทั้งส่วนที่มาจากการเลือกตั้งและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ก็ถือว่าเป็นคณะบุคคลที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบหนี้ละเมิดตามนัยแห่งกฎหมายปกครองทั้งสิ้น

บุคคลหรือคณะบุคคลดังกล่าวจะพ้นผิดก็ต่อเมื่อพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าการกระทำละเมิดนั้นมิได้เกิดขึ้นจากความจงใจหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มิระเบียบอย่างหนึ่งอย่างใดอยู่ก่อนแล้ว แต่ยังหาเหตุอื่นเพื่อเลี่ยงระเบียบหรือกระทำผิดระเบียบนั้น กรณีนี้ศาลได้วางบรรทัดฐานไว้แล้วว่า “เป็นการจงใจ” เสมอถ้าในระหว่างที่กำลังดำเนินคดีอยู่นั้น ปรากฏว่าบุคคลหรือคณะบุคคลผู้กระทำการละเมิดได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว หรือปลดเกษียณไปแล้ว กฎหมายก็ยังบังคับให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบหนี้ละเมิดนั้นอยู่เช่นเดิม แต่ถ้าบุคคลหรือคณะบุคคลนั้นเสียชีวิตไปก่อนที่คดีจะสิ้นสุด กฎหมายกำหนดให้ฟ้องบังคับเอาจากกองมรดกของผู้นั้น คดีจะสิ้นสุดยุติลงก็ต่อเมื่อผู้ถูกกระทำละเมิดได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรมแล้วเท่านั้น

อนึ่ง ในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองสามารถกระทำได้ง่าย อาจจะฟ้องด้วยตนเองหรือส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ก็ได้ แต่ทางที่ดีควรจะเดินทางไปฟ้องด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีทนาย เพียงแต่ไปที่แผนกรับฟ้องเล่าปัญหาให้เขาฟัง และแจ้งความประสงค์ว่าต้องการจะฟ้องคดีทางเจ้าหน้าที่จะให้คำแนะนำอย่างครบถ้วน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ เว้นเสียจากฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น จะต้อง

เสียค่าใช้จ่ายร้อยละ 2.5 ของมูลทรัพย์ที่เรียกค่าเสียหายนั้น แต่ถ้าต่อมาผู้ฟ้องชนะคดี เงินที่จ่ายไปจะได้รับคืนทั้งหมดหรือตามส่วนที่ชนะคดี
อนึ่ง ก่อนฟ้องคดีปกครองทุกครั้ง จะต้องอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้แก้ปัญหากันเองภายในหน่วยงานก่อนเสมอ ถ้าอุทธรณ์แล้วไม่ได้รับคำตอบหรือได้รับแต่ไม่เป็นที่พอใจ จึงจะมีสิทธิฟ้องคดี ถ้าไม่อุทธรณ์ภายในต่อผู้บังคับบัญชาก่อน ศาลปกครองจะไม่รับฟ้อง

